פאה פרק ח' משנה א'

א] מאימתי כל אדם מותרין בלקט משילכו הנמושות וכו' הטעם שמותר לכל אדם ללקט מבואר בגמ' ב"מ כא: שהוא משום שנתייאשו הבעלים וכ"ה בר"ש ורא"ש ורע"ב, והק' האחרונים מה צריך להגיע לדין ייאוש לכאו' אפשר להתירו מטעם אחר, עי' בגמ' חולין קלד: לוי זרע בכישר ולא הוו עניים למשקל לקט אתא לקמיה דרב ששת, אמר ליה: לעני ולגר תעזוב אותם - ולא לעורבים ולא לעטלפים, מבואר שבמקום שאין עניים אין דין מתנו"ע ומותר לבע"ה לקחת את הלקט ושאר מתנו"ע לעצמו, וא"כ מה צריך להגיע לדין ייאוש תיפוק"ל שיהיה מותר משום לעניים ולא לעורבים ועטלפים [ועי' להלן מד' הרמב"ם והירושלמי], ועי' דבר אברהם ח"א סי' יג' שכ' ליישב שדין זה 'דלא לעורבין ועטלפים' לא מהני רק לענין 'שלא יחול לכתחילה מצות עזיבה והינו שבכה"ג שמיד שנעשה לקט אין עניים בזה לא חל דין מתנו"ע דתנאי הוא בעיקר מצות העזיבה שתבוא ליד עניים אבל באופן שכבר חל מצוות עזיבה דאז היה עניים ונעשה כבר ממון עניים – בזה כבר אינו יוצא מרשותם רק 'בדרכי ההקנאה' בייאוש והפקר כדינא ככל הממונות.

ב] כ' הרמב"ם בפירושו ז"ל אמר ה' במתנות האלו הנעזבות לעניים לעני ולגר תעזוב אותם ואם חדלו העניים מלחזר אחריהם הותרו לכל אדם לפי שלא צוה ה' להניחם לאבוד או לעופות, וכ"מ מד' הרמב"ם פ"א ה"י והי"א עי"ש וכ"מ בירושלמי ולכאו' הינו ע"פ סוגיית הש"ס חולין הנ"ל, וצ"ע מסוגיית הש"ס בב"מ שמבואר שמטעם ייאוש הוא, והבאנו כמה יישובים מד' האחרונים ועי' חי' ר' שמואל ב"מ סי' כב'.

ג] הרעק"א תמה איך מותר לקחת מחמת יאוש הרי יש גם עניים קטנים וקטנים לאו בר יאוש כמבואר ב"מ כב:, ועי' רש"ש שם מהש תי' וצע"ג ועי' חי' רעק"א שכבר עמד במה שדן הרש"ש ודחה.

ד] עוד הק' רעק"א מדוע 'כל אדם מותרים בו' שיזכה בו בעל החצר בקנין חצר וחצר קונה לו שלא מדעתו [ועי' רעק"א שגם בחצר שאינה משתמרת תקשי למ"ד בב"מ יא. שחצר שאינה משתמרת נמי קונה], ועי' רש"ש שם שתי' שכיון שבא לידו קודם ייאוש הרי באיסורא אתא לידה ושוב א"י לזכות כמבואר בראשונים בב"מ שאם בא לחצרו קודם ייאוש ואח"כ נתייאשו הבעלים אינו זוכה בחצר דבאיסורא את"ל, והדברים תמוהים דשם הכוונה שכיון שבא לחצרו קודם ייאוש נתחייב בהשבה ושוב א"י לזכות בו כמו כל מי שהגביה אבדה קודם ייאוש ואח"כ נתייאשו הבעלים א"י לזכות בו כי נתחייב בהשבה אבל כאן קודם שנתייאשו לא היה אבדה בכלל שהרי זה עומד לעניים ואחר ייאוש שיוכל מיד לזכות בו.

ה] עי' חי' ר' נחום ב"מ כא: איך שרי לשאר אדם להיכנס לשדה לקחת את מה שנתייאשו עניים בשלמא לעניים מותר עי' גמ' ב"מ י: שיש להם זכות להכנס לחצר [זכה ליה רחמנא להלוכי בה ולנקוטי פיאה] אבל לשאר אדם היכי שרי וצ"ע.